GENERALINĖS ADVOKATĖS
TAMARA ĆAPETA IŠVADA,
pateikta 2024 m. kovo 21 d.[1]

Byla C-399/22

Confédération paysanne
prieš
Ministre de l'Agriculture et de la Souveraineté alimentaire,
Ministre de l'Économie, des Finances et de la Souveraineté industrielle et numérique

(*Conseil d'État* (Valstybės Taryba, Prancūzija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Informacija vartotojams apie maisto produktą – Kilmės šalies ženklinimo reikalavimai – Vakarų Sacharoje užauginti vaisiai ir daržovės – Valstybių narių kompetencija vienašališkai uždrausti importuoti prekes, nepaženklintas teisinga „kilmės šalies“ etikete“

I. Įžanga

1. „Vakarų Sacharos teritorija nepriklauso Maroko Karalystei; todėl etiketė, kurioje nurodyta, kad šios prekės kilusios iš Maroko, pažeidžia Sąjungos maisto produktų ženklinimo reikalavimus“.

2. Apibendrinant, būtent tokį argumentą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme pateikia pareiškėja. Todėl ji paprašė *Ministère de l'agriculture et de la souveraineté alimentaire* (Žemės ūkio ir nepriklausomo apsirūpinimo maistu ministerija, Prancūzija) ir *Ministère de l'économie, des finances et de la souveraineté industrielle et numérique* (Ekonomikos, finansų ir pramoninio bei skaitmeninio nepriklausomumo ministerija) (toliau – ministerijos) uždrausti importuoti Vakarų Sacharos kilmės vynuoginius pomidorus ir *Charentais* melionus (toliau – aptariami produktai), paženklintus kaip Maroko Karalystės kilmės pomidorai.

3. Dėl šio ginčo kyla du atskiri klausimai.

[1] Originalo kalba: anglų.

4. Pirmasis – ar valstybės narės gali imtis vienašališkų veiksmų bendros prekybos politikos srityje, kad uždraustų tam tikrų prekių importą iš trečiųjų šalių. Nors šis klausimas nėra naujas, atsižvelgiant į neseniai valstybių narių nustatytas priemones, nukreiptas prieš importą iš Ukrainos, jis neabejotinai aktualus platesniu požiūriu [2].

5. Antroji problema, kurią reikia išspręsti, susijusi su maisto produktų, kilusių iš Vakarų Sacharos teritorijos, ženklinimu. Šiuo atveju kyla klausimas, ar šie produktai gali būti pateikiami rinkai kaip kilę iš Maroko Karalystės. Šį klausimą galima nagrinėti atsižvelgiant į sprendimus *Taryba / Front Polisario* [3] ir *Western Sahara Campaign UK* [4], kuriuose Teisingumo Teismas pripažino, kad Vakarų Sacharos teritorija turi atskirą teritorinį statusą [5].

II. Teisinės ir faktinės šios bylos aplinkybės ir prejudiciniai klausimai

6. Vakarų Sachara yra teritorija Šiaurės Vakarų Afrikoje. XIX a. ją kolonizavo Ispanijos Karalystė. 1963 m. vykstant dekolonizavimo procesui Jungtinės Tautos įtraukė šią teritoriją į priklausomų teritorijų sąrašą [6]. Ji šiame sąraše yra iki šiol.

7. Dekolonizacijos procesas (dar) nebaigtas ir Vakarų Sachara tebėra vienintelė priklausoma teritorija Afrikoje. 1976 m. Ispanija atsisakė atsakomybės būti koloniją administruojančia valdžia. Nuo to laiko tarp Maroko Karalystės, kuri kontroliuoja maždaug 80 % Vakarų Sacharos teritorijos ir skelbiasi turinti suverenitetą visoje Vakarų Sacharoje, ir *Front populaire pour la libération de la saguia-el-hamra et du rio de oro* (toliau – *Front Polisario*), kuris kontroliuoja likusią Vakarų Sacharos teritorijos dalį ir teigia atstovaujantis sahravių tautai, tęsiasi konfliktas, įskaitant karinį konfliktą. Tarptautinis Teisingumo Teismas savo patariamojoje nuomonėje dėl Vakarų Sacharos pripažino, kad sahravių tauta turi apsisprendimo teisę [7].

8. Konfliktas Vakarų Sacharoje Teisingumo Teismui nėra naujas. Pripažindamas, kad apsisprendimo teisė yra privaloma Europos Sąjungai jos išoriniuose santykiuose, Teisingumo Teismas sprendimuose *Taryba / Front Polisario* ir *Western Sahara Campaign UK* konstatavo, kad Vakarų Sacharos teritorija turi kitokį ir atskirą statusą bet kurios kitos valstybės, įskaitant Maroko Karalystę, atžvilgiu [8].

2 Nuo 2023 m. kovo mėn. Bulgarijos, Vengrijos, Lenkijos, Rumunijos ir Slovakijos vyriausybės grasino vienašališkai uždrausti Ukrainos grūdų ir žemės ūkio produktų importą netaikant muitų (ši priemonė buvo nustatyta reaguojant į Rusijos vyriausybės nukreipiamą grūdų eksportą per Ukrainos Juodosios jūros uostus). Reaguodama į tai, Europos Komisija iš pradžių iki 2023 m. birželio 5 d. (2023 m. gegužės 2 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2023/903, kuriuo nustatomos prevencinės priemonės, susijusios su tam tikrais Ukrainos kilmės produktais (OL L 114I, 2023, p. 1)), paskui – iki 2023 m. rugsėjo 15 d. (2023 m. birželio 5 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2023/1100, kuriuo nustatomos prevencinės priemonės, susijusios su tam tikrais Ukrainos kilmės produktais (OL L 144I, 2023, p. 1; klaidų ištaisymas OL L 149, 2023, p. 91) nustatė laikinas prevencines priemones, kuriomis siekiama uždrausti į laisvą apyvartą išleisti kviečių, kukurūzų, rapsų ir saulėgrąžų sėklas iš Ukrainos arba taikyti joms tam tikras muitinės procedūras, išskyrus atvejus, kai tokios prekės gabenamos į kitą valstybę narę arba į Europos Sąjungos muitų teritorijai nepriklausančią šalį ar teritoriją.

3 2016 m. gruodžio 21 d. Sprendimas *Taryba / Front Polisario* (C-104/16 P, EU:C:2016:973; toliau – Sprendimas *Taryba / Front Polisario*').

4 2018 m. vasario 27 d. Sprendimas *Western Sahara Campaign UK* (C-266/16, EU:C:2018:118; toliau – Sprendimas *Western Sahara Campaign UK*).

5 Sprendimo *Taryba / Front Polisario* 108 punktas ir Sprendimo *Western Sahara Campaign UK* 64 punktas.

6 Jungtinės Tautos, Priklausomų teritorijų informacinio komiteto ataskaita, Priedėlis Nr. 14 (A/5514) (1963), III priedas „Priklausomų teritorijų sąrašas pagal Chartijos XI skyrių 1962 m. gruodžio 31 d., suskirstyta pagal geografinį regioną".

7 Žr. 1975 m. spalio 16 d. Tarptautinio Teisingumo Teismo patariamąją nuomonę *Vakarų Sachara* (*TTT Rinkinys*, 1975, p. 12, 162 punktas). Dėl įvykių, lėmusių dabartinę politinę padėtį Vakarų Sacharoje, išsamesnio aprašymo žr. šiandien mano teikiamos išvados sujungtose bylose *Komisija ir Taryba* / *Front Polisario* (C-778/21 P ir C-798/21 P) 5–15 punktus ir išvados sujungtose bylose *Komisija ir Taryba / Front Polisario* (C-779/21 P ir C-799/21 P) 8–28 punktus.

8 Sprendimo *Taryba / Front Polisario* 92 punktas ir Sprendimo *Western Sahara Campaign UK* 69 punktas.

9. Tuo remdamasis Teisingumo Teismas išaiškino Asociacijos susitarimą ir Žvejybos partnerystės susitarimą [9], kurie buvo atitinkamai taikomi tik „Maroko Karalystės teritorijoje“ ir „vandenyse, į kuriuos Maroko Karalystė turi suverenias teises[,] arba jos jurisdikcijai priklausančius vandenis“, kaip neapimančius nei Vakarų Sacharos teritorijos, nei greta jos esančių vandenų [10].

10. Taryba nurodė Komisijai imtis veiksmų atsižvelgiant į Teisingumo Teismo sprendimus *Taryba / Front Polisario* ir *Western Sahara Campaign UK* [11]. Paskui vykusių derybų su Maroko Karalyste rezultatus atspindi, pirma, susitarimas, pagal kurį muitų tarifų lengvatų taikymas išplečiamas Vakarų Sacharos teritorijos kilmės prekėms [12], ir, antra, susitarimas bei įgyvendinimo protokolas dėl tausios žvejybos su Vakarų Sachara besiribojančiuose vandenyse [13].

11. *Front Polisario* ginčijo sprendimus, kuriais patvirtinami šie susitarimai. Apeliaciniai skundai dėl Bendrojo Teismo sprendimų, kuriais jis panaikino tuos sprendimus [14], šiuo metu nagrinėjami Teisingumo Teisme. Šiandien lygiagrečiai taip pat pateiksiu išvadas tose abiejose apeliacinėse bylose [15]. Vis dėlto ir neatsižvelgiant į tai, ar Teisingumo Teismas pritars mano išvadoms tose bylose, jų baigtis neturės įtakos šios bylos baigčiai.

12. Šioje byloje pareiškėja nacionalinio teismo nagrinėjamoje pagrindinėje byloje yra *Confédération paysanne*, Prancūzijos žemės ūkio sąjunga. Ji prašė ministeriją *uždrausti importuoti* aptariamus produktus, užaugintus Vakarų Sacharos teritorijoje. Šie produktai importuojami į Prancūziją ir parduodami šioje šalyje su etikete, kurioje kaip jų kilmės vieta nurodoma Maroko Karalystė [16]. Pareiškėja teigia, kad tai prieštarauja Sąjungos maisto produktų ženklinimo reikalavimams, pagal kuriuos įpareigojama ženklinant teisingai nurodyti produkto kilmės šalį. Pareiškėjos teigimu, kai aptariami produktai importuojami į Prancūziją, ant jų klaidingai nurodoma, kad jų kilmės šalis yra Maroko Karalystė, o ne Vakarų Sacharos teritorija. Todėl jų importas turėtų būti uždraustas.

13. Manydama, kad ministerijos implicitiškai atmetė tokį prašymą, pareiškėja kreipėsi į *Conseil d'État* (Valstybės Taryba).

9 Europos ir Vidaržemio jūros regiono šalių susitarimas, įsteigiantis Europos Bendrijų bei jų valstybių narių ir Maroko Karalystės asociaciją (OL L 70, 2000, p. 2) (toliau – Asociacijos susitarimas), nagrinėtas byloje *Taryba / Front Polisario*, ir Europos bendrijos ir Maroko Karalystės partnerystės susitarimas žuvininkystės sektoriuje (OL L 141, 2006, p. 4, toliau – Partnerystės susitarimas žuvininkystės sektoriuje), kuris buvo nagrinėjamas byloje *Western Sahara Campaign UK*.

10 Sprendimo *Taryba / Front Polisario* 92 punktas ir Sprendimo *Western Sahara Campaign UK* 64 ir 69 punktai.

11 Žr. 2019 m. sausio 28 d. Tarybos sprendimą (ES) 2019/217 dėl Europos Sąjungos ir Maroko Karalystės susitarimo pasikeičiant laiškais dėl Europos ir Vidaržemio jūros regiono šalių susitarimo, steigiančio Europos Bendrijų bei jų valstybių narių ir Maroko Karalystės asociaciją, 1 ir 4 protokolų pakeitimo sudarymo (OL L 34, 2019, p. 1) ir 2019 m. kovo 4 d. Tarybos sprendimą (ES) 2019/441 dėl Europos Sąjungos ir Maroko Karalystės tausios žvejybos partnerystės susitarimo, jo įgyvendinimo protokolo ir prie susitarimo pridedamų laiškų, kuriais pasikeista, sudarymo (OL L 77, 2019, p. 4).

12 Europos Sąjungos ir Maroko Karalystės susitarimas pasikeičiant laiškais dėl Europos ir Vidaržemio jūros regiono šalių susitarimo, steigiančio Europos Bendrijų bei jų valstybių narių ir Maroko Karalystės asociaciją, 1 ir 4 protokolų pakeitimo (OL L 34, 2019, p. 4, toliau – Susitarimas pasikeičiant laiškais).

13 Europos Sąjungos ir Maroko Karalystės tausios žvejybos partnerystės susitarimas (OL L 77, 2019, p. 8) ir Europos Sąjungos ir Maroko Karalystės tausios žvejybos partnerystės susitarimo įgyvendinimo protokolas (OL L 77, 2019, p. 18).

14 Žr. 2021 m. rugsėjo 29 d. Sprendimą *Front Polisario* / *Taryba* (T-279/19, EU:T:2021:639) ir 2021 m. rugsėjo 29 d. Sprendimą *Front Polisario* / *Taryba* (T-344/19 ir T-356/19, EU:T:2021:640).

15 Žr. šios išvados 7 išnašą.

16 Šiuo klausimu žr. *rapporteure publique* E. Bokdam-Tognetti pastabas *Conseil d'État* (Valstybės Taryba, Prancūzija) nagrinėjamoje byloje, kuriose ji paaiškina, kad *„des melons et tomates produits dans la région de Dakhla, c'est-à-dire au Sahara occidental, sont effectivement importés et commercialisés en France en mentionnant le Maroc comme pays d'origine, sans indication faisant état du Sahara occidental*“ („Dachlos regione, t. y. Vakarų Sacharoje, užauginti melionai ir pomidorai iš tikrųjų importuojami į Prancūziją ir šioje šalyje jais prekiaujama nurodant Maroką kaip kilmės šalį, visai nenurodant Vakarų Sacharos“): *rapporteure publique* Emilie Bokdam-Tognetti pastabos, Nr. 445088 – *Confédération paysanne* (2022 m. birželio 9 d.).

14. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad pagal taikytinus teisės aktus reikalaujama nurodyti maisto produkto kilmės šalį ar teritoriją. Šis reikalavimas, kuris yra prekybos maisto produktais elementas, iš esmės turėtų būti įvykdytas importo metu. Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat pažymi, kad pagal taikytinus reglamentus valstybėms narėms aiškiai nesuteikiama teisės imtis priemonių, draudžiančių importuoti produktus, neatitinkančius šio kilmės ženklinimo reikalavimo. Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad, atsižvelgiant į Teisingumo Teismo sprendimus bylose *Taryba / Front Polisario* ir *Western Sahara Campaign UK*, kyla klausimas, ar Sąjungos teisės normos maisto produktų ženklinimo srityje turi būti aiškinamos taip, kad pagal jas reikalaujama, kad ženklinant iš Vakarų Sacharos teritorijos kilusius produktus kaip jų kilmės šalis turi būti nurodyta ne Maroko Karalystė, o Vakarų Sacharos teritorija.

15. Šiomis aplinkybėmis *Conseil d'État* (Valstybės Taryba) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar Reglamento Nr. 1169/2011, Reglamento Nr. 1308/2013, Reglamento Nr. 543/2011 ir Reglamento Nr. 952/2013 nuostatos turi būti aiškinamos taip, kad jomis valstybei narei leidžiama patvirtinti nacionalinę priemonę, kuria būtų draudžiama importuoti iš tam tikros šalies kilusius vaisius ir daržoves, neatitinkančius Reglamento Nr. 1169/2011 26 straipsnio ir Reglamento Nr. 1308/2013 76 straipsnio reikalavimų, nes nenurodyta šalis ar teritorija, iš kurios jie yra faktiškai kilę, ypač kai toks neatitikimas yra masinio pobūdžio ir negali būti lengvai patikrintas produktams patekus į Sąjungos teritoriją?

2. Jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar 2019 m. sausio 28 d. Tarybos sprendimu patvirtintas susitarimas pasikeičiant laiškais, kuriuo iš dalies keičiami 1996 m. vasario 26 d. Europos ir Vidužemio jūros regiono šalių asociacijos susitarimo, steigiančio Europos Sąjungos bei jos valstybių narių ir Maroko asociaciją, 1 ir 4 protokolai, turi būti aiškinamas taip, kad, taikant Reglamento (ES) Nr. 1169/2011 9 ir 26 straipsnius ir Reglamento (ES) Nr. 1308/2011 76 straipsnį, pirma, Vakarų Sacharos teritorijoje užaugintų vaisių ir daržovių kilmės šalis yra Marokas ir, antra, Maroko valdžios institucijos turi kompetenciją išduoti Reglamente Nr. 543/2011 numatytus atitikties sertifikatus toje teritorijoje užaugintiems vaisiams ir daržovėms?

3. Jei į antrąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar 2019 m. sausio 28 d. Tarybos sprendimas, kuriuo patvirtinamas šis susitarimas pasikeičiant laiškais, atitinka ESS 3 straipsnio 5 dalį, tos pačios sutarties 21 straipsnį ir paprotinį apsisprendimo principą, be kita ko, nurodytą Jungtinių Tautų Chartijos 1 straipsnyje?

4. Ar Reglamento (ES) Nr. 1169/2011 9 ir 26 straipsniai ir Reglamento (ES) Nr. 1308/2011 76 straipsnis turi būti aiškinami taip, kad tiek importo, tiek pardavimo vartotojui etape ant Vakarų Sacharos teritorijoje užaugintų vaisių ir daržovių pakuočių negali būti daroma nuoroda į Maroką, kaip į kilmės šalį, o turi būti daroma nuoroda į Vakarų Sacharos teritoriją?“

16. Rašytines pastabas Teisingumo Teismui pateikė *Confédération paysanne*, Prancūzijos vyriausybė, Taryba ir Komisija. Šios šalys taip pat buvo išklausytos per 2023 m. spalio 24 d. įvykusį teismo posėdį.

III. Analizė

17. Kaip jau paaiškinau pirma, šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą nagrinėjamas tuo pat metu kaip ir dvi apeliacinės bylos, kuriose šiandien taip pat teikiu išvadą [17]. Vienas iš dviejų apeliacinių skundų susijęs su lengvatinio režimo, taikomo, be kita ko, aptariamiems produktams, importuojamiems į Europos Sąjungą iš Vakarų Sacharos teritorijos, galiojimu [18].

18. Nesvarbu, kaip pasibaigtų tos apeliacinės bylos, du klausimai, į kuriuos Teisingumo Teismas prašė manęs sutelkti dėmesį atliekant analizę, t. y. 1 ir 4 prejudiciniai klausimai, išlieka reikšmingi [19].

19. Šiuos du klausimus nagrinėsiu paeiliui. Kiek tai susiję su 1 prejudiciniu klausimu, vertinsiu, ar valstybės narės pagal Sąjungos teisę turi kompetenciją vienašališkai uždrausti į Europos Sąjungą importuoti tam tikras prekes, kurios galimai nepaženklintos tinkama kilmės šalies etikete [20]. Kiek tai susiję su pateiktu 4 prejudiciniu klausimu, išnagrinėsiu, ar ant aptariamų produktų kaip jų kilmės šalį reikėtų nurodyti Vakarų Sacharą ir ar ant jų kaip kilmės šalis taip pat gali būti nurodyta Maroko Karalystė.

A. 1 klausimas

1. Klausimo performulavimas

20. Manau, kad prieš nagrinėjant 1 klausimo esmę jį reikia performuluoti. Taip yra todėl, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas paaiškina, kad jam reikia išaiškinimo dėl 1 klausimo, ir nurodo Reglamentą dėl informacijos apie maistą teikimo vartotojams [21], Žemės ūkio produktų reglamentą [22], Bendrąjį prekybos vaisiais ir daržovėmis reglamentą [23] ir Sąjungos muitinės kodeksą [24] kaip pareiškėjos prašomo taikyti vienašališko importo draudimo galimus teisinius pagrindus.

17 Sujungtos bylos *Komisija ir Taryba / Front Polisario* (C-778/21 P ir C-798/21 P) ir sujungtos bylos *Komisija ir Taryba / Front Polisario* (C-779/21 P ir C-799/21 P).

18 Sujungtose bylose *Komisija ir Taryba / Front Polisario* (C-779/21 P ir C-799/21 P) Komisija ir Taryba atitinkamai ginčija 2021 m. rugsėjo 29 d. Bendrojo Teismo sprendimą *Front Polisario* / *Taryba* (T-279/19, EU:T:2021:639), kuriame tas teismas konstatavo, kad Taryba nesilaikė tarptautinių sutarčių santykinio poveikio principo, kaip Teisingumo Teismas išaiškino jį Sprendimo *Taryba / Front Polisario* 106 punkte.

19 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo sprendime išdėstytu 3 klausimu, kurio šioje išvadoje nenagrinėsiu, keliamas Sprendimo 2019/217 galiojimo klausimas; šį klausimą atskirai vertinsiu savo išvadoje sujungtose bylose *Komisija ir Taryba / Front Polisario* (C-779/21 P ir C-799/21 P).

20 Kaip bus aišku iš mano išvados, atsižvelgiant į mano siūlomą atsakymą į 1 klausimą, Teisingumo Teismui nereikėtų atsakyti į 2 ir 3 klausimus (nes atsakymas į šiuos klausimus, kaip jie suformuluoti, priklauso nuo teigiamo atsakymo į 1 klausimą). Be to, kaip paaiškinsiu šios išvados 56 ir paskesniuose punktuose, atsižvelgiant į mano siūlomą atsakymą į 1 klausimą, taip pat galima teigti, kad į 4 klausimą nebūtina atsakyti.

21 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1169/2011 dėl informacijos apie maistą teikimo vartotojams, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 1924/2006 ir (EB) Nr. 1925/2006 bei kuriuo panaikinami Komisijos direktyva 87/250/EEB, Tarybos direktyva 90/496/EEB, Komisijos direktyva 1999/10/EB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/13/EB, Komisijos direktyvos 2002/67/EB ir 2008/5/EB bei Komisijos reglamentas (EB) Nr. 608/2004 (OL L 304, 2011, p. 18) (toliau – Reglamentas dėl informacijos apie maistą teikimo vartotojams).

22 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1308/2013, kuriuo nustatomas bendras žemės ūkio produktų rinkų organizavimas ir panaikinami Tarybos reglamentai (EEB) Nr. 922/72, (EEB) Nr. 234/79, (EB) Nr. 1037/2001 ir (EB) Nr. 1234/2007 (OL L 347, 2013, p. 671) (toliau – Žemės ūkio produktų reglamentas).

23 2011 m. birželio 7 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) Nr. 543/2011, kuriuo nustatomos išsamios Tarybos reglamento (EB) Nr. 1234/2007 taikymo vaisių bei daržovių ir perdirbtų vaisių bei daržovių sektoriuose taisyklės (OL L 157, 2011, p. 1; klaidų ištaisymas OL L 70, 2014, p. 37) (toliau – Bendrasis prekybos vaisiais ir daržovėmis reglamentas).

24 2013 m. spalio 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 952/2013, kuriuo nustatomas Sąjungos muitinės kodeksas (nauja redakcija) (OL L 269, 2013, p. 1) (toliau – Sąjungos muitinės kodeksas).

21. Draudimas importuoti tam tikrus produktus yra politikos priemonė, taikoma prekybai prekėmis [25], t. y. pagal SESV 207 straipsnio 1 dalį šis klausimas patenka į bendros prekybos politikos taikymo sritį. Prašyme priimti prejudicinį sprendimą jį pateikęs teismas paaiškina, kad pareiškėjos prašoma priemonė nėra susijusi su *draudimu prekiauti* aptariamais produktais Prancūzijoje ar *pateikti juos į šios šalies rinką*. Pareiškėja paprašė Prancūzijos valdžios institucijų vienašališkai uždrausti šių produktų, kurių kilmės šalis yra Vakarų Sachara, *importą* dėl galimo Sąjungos reikalavimų maisto produktų ženklinimo srityje pažeidimo.

22. Kadangi bendra prekybos politika priklauso išimtinei Sąjungos kompetencijai [26], Prancūzija neturi kompetencijos nustatyti importo draudimo, išskyrus atvejus, kai Europos Sąjunga įgalioja ją ar paprašo tai padaryti.

23. Visi kiti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodyti reglamentai, išskyrus Sąjungos muitinės kodeksą, susiję su Sąjungos maisto produktų ženklinimu Sąjungos rinkoje. Be to, šie reglamentai nebuvo priimti remiantis Sutarčių nuostatomis, reglamentuojančiomis prekybą su trečiosiomis šalimis ir bendrą prekybos politiką (SESV 206 arba 207 straipsniai), vėlgi išskyrus Sąjungos muitinės kodeksą. Jie priimti remiantis straipsniais, kuriais reglamentuojamas žemės ūkis (SESV 43 straipsnis) ir vidaus rinka (SESV 114 straipsnis).

24. Kadangi Reglamentu dėl informacijos apie maistą teikimo vartotojams, Žemės ūkio produktų reglamentu ir Bendruoju reglamentu dėl prekybos vaisiais ir daržovėmis nereglamentuojama prekyba su trečiosiomis šalimis, pagal juos Prancūzijai negali būti suteikti įgaliojimai taikyti prašomą priemonę. Bet kuriuo atveju nė vienu iš šių reglamentų valstybėms narėms neleidžiama vienašališkai uždrausti reikalavimų neatitinkančių produktų importo [27].

25. Taigi, siekdama pateikti naudingą atsakymą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, siūlau taip performuluoti 1 klausimą: ar pagal Sąjungos teisę, visų pirma pagal Sąjungos muitinės kodeksą, valstybei narei leidžiama nustatyti nacionalinę priemonę, kuria draudžiama importuoti vaisius ir daržoves, nepažymėtus teisinga kilmės šalies etikete.

2. Vertinimas

26. Kaip paaiškinau šios išvados 21 punkte, prekyba prekėmis priskiriama bendros prekybos politikos sričiai. Ši politika turi būti reglamentuojama vienodais principais [28].

[25] 1993 m. balandžio 26 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 990/93 dėl prekybos tarp Europos ekonominės bendrijos ir Jugoslavijos Federacinės Respublikos (Serbijos ir Juodkalnijos) (OL L 102, 1993, p. 14), kuriuo įvestas prekybos embargas tam tikriems produktams, įvežamiems arba vežamiems tranzitu per Jugoslavijos Federacinę Respubliką (Serbiją ir Juodkalniją), ir kuris buvo priimtas remiantis Europos ekonominės bendrijos steigimo sutarties 113 straipsniu (dabar – SESV 207 straipsnis).

[26] SESV 3 straipsnio 1 dalies e punktas.

[27] Kaip aiškina Prancūzijos vyriausybė, nors pagal Reglamentą dėl informacijos apie maistą teikimo vartotojams ūkio subjektai įpareigojami teisingai ženklinti jų parduodamus maisto produktus (8 straipsnio 2 dalis), pagal jį jiems nedraudžiama importuoti šių produktų, jei etiketė neatitinka šio reglamento nuostatų. Be to, to paties reglamento 38 straipsnio 1 dalyje valstybėms narėms konkrečiai draudžiama nustatyti arba toliau taikyti priemones, kurios nėra leidžiamos pagal Sąjungos teisę. Be to, nors Žemės ūkio produktų reglamento 33 straipsnio 3 dalies f punkte numatyta galimybė taikyti pašalinimą iš rinkos, ši teisė, kurią Komisija bet kuriuo atveju gali apriboti (37 straipsnio d punktas), neapima reikalavimų neatitinkančių produktų importo ribojimo. Dar svarbu tai, kad nepaprastosios padėties atveju numatytų priemonių, kurios, atrodo, apima su prekyba susijusias priemones, gali imtis tik Komisija (189 ir 201 konstatuojamosios dalys ir 221 straipsnis). Tas pats pasakytina ir apie Bendrąjį prekybos vaisiais ir daržovėmis reglamentą, kuriame patikslinama, kad valstybės narės yra kompetentingos tikrinti, ar tinkamai taikomi prekybos standartai, atlikdamos atitikties patikras (visų pirma žr. 9 straipsnio 1 dalį), tačiau juo valstybėms narėms neleidžiama įgyvendinti priemonių, kuriomis būtų draudžiamas reikalavimų neatitinkančių produktų *importas*.

[28] Iš tikrųjų pačioje SESV 207 straipsnio 1 dalies formuluotėje nurodyta, kad bendra prekybos politika grindžiama „vienodais principais“.

27. Pagal SESV 3 straipsnio 1 dalies e punktą Europos Sąjunga turi išimtinę kompetenciją bendros prekybos politikos srityje. Tai reiškia, kad tik Europos Sąjunga gali priimti teisiškai privalomus aktus dėl prekybos prekėmis su trečiosiomis šalimis [29].

28. Šis kompetencijos pasidalijimas reiškia, kad valstybės narės negali imtis veiksmų tarptautinės prekybos srityje, išskyrus atvejus, kai Europos Sąjunga yra konkrečiai įgaliojusi jų imtis, arba kai jos įgyvendina Sąjungos aktus.

29. Taigi Teisingumo Teismas turi atsakyti į klausimą, ar pagal pirminę arba antrinę Sąjungos teisę valstybėms narėms suteikiami savarankiški įgaliojimai nustatyti tokio pobūdžio vienašalę priemonę, kurios prašo pareiškėja.

30. Sąjungos pirminės teisės lygmeniu atsakymas yra neigiamas. Sutartyse nėra nuostatos, pagal kurią valstybės narės būtų įgaliotos nustatyti vienašales priemones, kuriomis būtų apribojama arba sustabdoma prekyba su trečiąja valstybe ar teritorija [30].

31. Manau, kad šis požiūris visų pirma logiškai paaiškinamas Sutartyje numatytų Europos Sąjungos ir jos institucijų įgaliojimų esminio pobūdžio iškraipymo pavojumi [31].

32. Antra, tokios priemonės keltų grėsmę Europos Sąjungos išorės prekybos politikos vienodumui ir taip būtų pakenkta vienam iš pagrindinių principų, kuriais grindžiama bendra prekybos politika [32].

33. Galiausiai svarbus ne tik išorinis Europos Sąjungos įvaizdis kaip patikimos prekybos partnerės, nes jai taip pat gali kilti atsakomybė PPO ginčų sprendimo taryboje [33].

34. Sąjungos antrinės teisės lygmeniu atsakymas nėra toks tiesmukas.

35. Esama bent vieno precedento tais atvejais, kai Europos Sąjunga leidžia valstybėms narėms tam tikromis sąlygomis toliau taikyti konkrečias nacionalines priemones, kuriomis iš esmės trukdoma kompetencijos pasidalijimui pagal bendrą prekybos politiką [34]. Vis dėlto tokie atvejai yra reti.

29 Žr. SESV 2 straipsnio 1 dalį.

30 Žinoma, SESV 207 straipsnis visada gali būti teisinis pagrindas nustatyti *Sąjungos priemonę*, kuria sustabdoma prekyba su trečiąja valstybe ar teritorija; žr., pavyzdžiui, 1992 m. birželio 1 d. Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 1432/92, kuriuo uždraudžiama prekyba tarp Europos ekonominės bendrijos ir Serbijos bei Juodkalnijos Respublikų (OL L 151, 1992, p. 4), įvedant prekybos embargą visam importui į (tuometinės) Bendrijos teritoriją iš Jugoslavijos Federacinės Respublikos ir visam eksportui iš Bendrijos į šią šalį.

31 Šiuo klausimu žr. 2002 m. balandžio 18 d. Nuomonę 1/00 *(Susitarimas dėl Europos bendrosios aviacijos erdvės sukūrimo)* (EU:C:2002:231, 12 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

32 Žr. SESV 207 straipsnio 1 dalį, kurioje nurodyta, kad „bendra prekybos politika grindžiama vienodais principais, ypač <…> liberalizavimo priemonių suvienodinimu“. Šiuo klausimu žr. 1994 m. liepos 5 d. Sprendimą *Anastasiou ir kt.* (C-432/92, EU:C:1994:277, 53 punktas) (jame paaiškinta, kad dėl skirtingos valstybių narių praktikos atsiranda „nesaugumas, kuris gali pakenkti bendros prekybos politikos egzistavimui“).

33 Šiuo klausimu žr. 2020 m. spalio 6 d. Sprendimą *Komisija / Vengrija (Aukštasis mokslas)* (C-66/18, EU:C:2020:792, 84 punktas).

34 Žr. 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1219/2012, kuriuo nustatoma valstybių narių ir trečiųjų šalių dvišaliams investicijų susitarimams skirta pereinamojo laikotarpio tvarka (OL L 351, 2012, p. 40); juo valstybėms narėms tam tikromis sąlygomis leidžiama palikti galioti ir pakeisti esamas dvišales investicijų sutartis (toliau – DIS) ir sudaryti naujas DIS, kartu bendrai įpareigojant jas pašalinti šių DIS nesuderinamumą su Sąjungos teise.

36. Labiau paplitusios specialios priemonės, pagal kurias Europos Sąjungai leidžiama imtis tam tikrų apsaugos priemonių, susijusių su prekyba su trečiosiomis valstybėmis ar teritorijomis [35]. Tokiais atvejais Europos Sąjunga gali nustatyti tam tikras priemones, kuriomis reguliuojamas ne Sąjungos produktų išleidimas į Europos Sąjungos muitų teritoriją ir, jei reikia [36], tik į jos dalį [37].

37. Žinoma, kaip teigia Prancūzijos vyriausybė, tiek Pagrindiniame importo reglamente, tiek Sąjungos muitinės kodekse yra nuostatų, kuriose valstybėms narėms numatyta galimybė išimtiniais atvejais nustatyti *vienašales* prekybos priemones. Pagrindinio importo reglamento 24 straipsnio 2 dalies a punkte numatyta, kad „šis reglamentas valstybėms narėms neužkerta kelio priėmimui arba taikymui: draudimų, kiekybinių apribojimų arba stebėjimo priemonių, grindžiamų viešosios moralės, visuomenės interesų ar viešojo saugumo <…> motyvais“. Be to, pagal Sąjungos muitinės kodekso 134 straipsnio 1 dalį „į Sąjungos muitų teritoriją įvežtos prekės nuo jų įvežimo yra muitinės prižiūrimos ir gali būti jos tikrinamos“ ir „kai taikytina, joms taikomi draudimai ir apribojimai, pagrįsti, *inter alia*, visuomenės dorovės, viešosios tvarkos arba visuomenės saugumo <…> reikalavimais“.

38. Vis dėlto aišku, kad tos nuostatos nėra nuolatinis leidimas Sąjungos antrinės teisės lygmeniu nustatyti vienašales importo sustabdymo priemones dėl Sąjungos reikalavimų maisto produktų ženklinimo srityje galimų pažeidimų.

39. Pirma, Pagrindinio importo reglamento 24 straipsnio 2 dalies a punkte numatytos rūšies priemonės turi būti taikomos *erga omnes* tiek, kiek jos nukreiptos prieš PPO nares, todėl taikomos visam atitinkamo produkto importui, neatsižvelgiant į kilmę [38]. Taigi priemonė, kurią Prancūzija prašo taikyti tik iš Maroko Karalystės, PPO narės, kilusiems produktams, negali patekti į šios nuostatos taikymo sritį.

40. Be to, Pagrindinio importo reglamento 24 straipsnio 2 dalies a punkte numatytos priemonės turi būti nustatytos, be kita ko, „viešosios moralės, visuomenės interesų ar viešojo saugumo <…> motyvais“. Taigi šia nuostata leidžiama riboti prekybos laisvę [39] remiantis konkrečiais bendrojo intereso pagrindais, panašiais į nurodytuosius SESV 36 straipsnyje [40].

35 Žr., pavyzdžiui, 2015 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2015/478 dėl bendrų importo taisyklių (OL L 83, 2015, p. 16) (toliau – Pagrindinis importo reglamentas) (taikomas importui iš šalių ir teritorijų, kurios yra PPO narės) V skyriuje ir 2015 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2015/755 dėl bendrų importo iš tam tikrų trečiųjų šalių taisyklių (OL L 123, 2015, p. 33) (taikomas importui iš šalių, kurios nėra PPO narės) V skyriuje numatytas apsaugos priemones.

36 Žr., pavyzdžiui, 2019 m. sausio 31 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentą (ES) 2019/159, kuriuo tam tikriems importuojamiems plieno produktams nustatomos galutinės apsaugos priemonės (OL L 31, 2019, p. 27) (juo tam tikrų kategorijų plieno produktų išleidimui į laisvą apyvartą Europos Sąjungoje trejų metų laikotarpiui nustatoma 25 % tarifinė kvota).

37 Žr. Pagrindinio importo reglamento 17 straipsnį ir Reglamento 2015/755 15 straipsnį. Kaip naujausią tokios „regioninės“ apsaugos priemonės pavyzdį žr. Įgyvendinimo reglamento 2023/1100 1 straipsnį (juo ribojamas importuojamų Ukrainos kilmės kviečių, kukurūzų, rapsų (rapsukų) ir saulėgrąžų išleidimas į laisvą apyvartą Bulgarijoje, Vengrijoje, Lenkijoje, Rumunijoje ir Slovakijoje).

38 Šiuo klausimu žr. PPO sutarties dėl apsaugos priemonių 2 straipsnio 1 dalį, kurioje nustatytas šis reikalavimas ir į kurią turi būti atitinkamai atsižvelgiama aiškinant Pagrindinį importo reglamentą. Pagal analogiją žr. 2022 m. sausio 20 d. Sprendimą *Komisija / Hubei Xinyegang Special Tube* (C-891/19 P, EU:C:2022:38, 32 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija) (jame paaiškinta, kad pagal principą *pacta sunt servanda* turi būti pateikiamas Sąjungos antrinę teisę, priimtą atsižvelgiant į vieną iš PPO sutarčių, atitinkantis aiškinimas).

39 Nors Teisingumo Teismas niekada nėra pripažinęs tarptautinės prekybos laisvės, galima bent jau teigti, kad Sutartyse tokio paties pobūdžio rinkos liberalizavimo idėja, kuria iš pat pradžių buvo grindžiamas Europos projektas, įdiegta ir Europos Sąjungos išorės prekybos politikos srityje. Dėl šio teiginio pagrindimo žr. Petersmann, E.-U., „National constitutions and international economic law“, Hilf, M., ir Petersmann, E.-U. (red.), *National constitutions and international economic law*, Kluwer, Bylefeldas, 1993, p. 24. Žr. priešingą požiūrį Peers, S., „Fundamental right or political whim? WTO law and the European Court of Justice“, de Burca, G. ir Scott, J. (red.), „The EU and the WTO: Legal and Constitutional Issues“, Bloomsbury Publishing, 2001, p. 129.

40 Žr. 2002 m. gegužės 30 d. Sprendimą *Expo Casa Manta* (C-296/00, EU:C:2002:316, 34 punktas) (pagal analogiją su nuostata, galiojusia iki Pagrindinio importo reglamento 24 straipsnio ir SESV 36 straipsnio).

41. Neatmetu galimybės, kad būtent sąvoka „viešoji moralė“, kuri reiškia konkrečios bendruomenės įsitikinimus dėl to, kas yra teisinga ir kas neteisinga, galėtų apimti melagingą arba klaidinantį maisto produktų ženklinimą.

42. Vis dėlto atsižvelgdama į tai, kad Pagrindinio importo reglamento 24 straipsnio 2 dalies a punkte numatytos išimtys turi būti aiškinamos siaurai [41], nesu įsitikinusi, ar Sąjungos darniųjų *prekybos* standartų pažeidimas gali būti priežastis apriboti konkrečios rūšies produkto *importą* į vieną valstybę narę.

43. Kaip paaiškino Prancūzijos vyriausybė, aišku, jog negalima manyti, kad prekių importo iš trečiųjų šalių liberalizavimo Pagrindiniu importo reglamentu ir Sąjungos muitinės kodeksu taip pat siekiama tikslo ar poveikio liberalizuoti prekybą šiomis prekėmis po jų importo.

44. Tai tiesiog logiška, nes prekės, importuojamos parduoti Europos Sąjungos rinkoje, gyvavimo cikle *importo* etapas įvyksta prieš *prekybos* etapą.

45. Žinoma, šie du etapai gali būti vienas kito „būtinu papildiniu“ [42].

46. Vis dėlto sėkmingas prekės muitinis įforminimas nebūtinai reiškia atitiktį vartojimo prekių ženklinimo taisyklėms, ir *vice versa*: kaip Teisingumo Teismas pažymėjo Sprendime *Expo Casa Manta*, „kaip ir teisėtai Bendrijoje pagaminta prekė negali būti pateikta rinkai vien dėl šios priežasties, teisėtas prekės importas nereiškia, kad ją bus automatiškai leista pateikti rinkai“ [43].

47. Vis dėlto, net jei būtų daroma (klaidinga) prielaida, kad prekės muitinis įforminimas reiškia atitiktį vartojimo prekių ženklinimo taisyklėms, pareiškėjos numatyta priemonė bet kuriuo atveju būtų neveiksminga, nes aptariami produktai, jeigu būtų importuoti per kitas valstybes nares, vis tiek galėtų būti parduodami Prancūzijos vartotojui.

48. Šiomis aplinkybėmis nemanau, kad valstybei narei būtų pateisinama remtis viešąja morale grindžiamu pagrindu siekiant vienašališkai apriboti tam tikrų prekių importą iš trečiųjų valstybių (ir taip sutrikdyti šios prekės judėjimą Sąjungoje) motyvuojant siekiu ištaisyti tariamą Sąjungos darniųjų prekybos standartų pažeidimą.

49. Antra, Sąjungos muitinės kodekso 134 straipsnio 1 dalyje numatyta muitinės priežiūra nėra savarankiškas įgaliojimas, kuris leistų valstybėms narėms nustatyti, be kita ko, tam tikrų prekių importo draudimus.

50. Muitinės priežiūros sąvoka veikiau reiškia tam tikrą į Europos Sąjungą importuojamų prekių teisinį statusą. Būtent remdamasi šiuo statusu nacionalinė muitinė vėliau atlieka muitinį tikrinimą [44]. Šie tikrinimai apima atitinkamoms prekėms taikomo režimo (pvz., joms taikomo lengvatinio muitų tarifų režimo) ir atitinkamam importuotojui nustatytų pareigų (pvz., pareigos sumokėti muitus ir importo muitus) laikymosi patikrą.

41 Pagal analogiją žr. 1985 m. sausio 10 d. Sprendimą *Association des Centres distributeurs Leclerc ir Thouars Distribution* (229/83, EU:C:1985:1, 30 punktas) (jame paaiškinama, kad dabartinio SESV 36 straipsnio išimtys turi būti aiškinamos siaurai).

42 Kaip generalinis advokatas L. Geelhoed yra nurodęs savo išvadoje byloje *Expo Casa Manta* (C-296/00, EU:C:2002:28, 27 punktas).

43 2002 m. gegužės 30 d. Sprendimas *Expo Casa Manta* (C-296/00, EU:C:2002:316, 31 punktas).

44 Muitinio tikrinimo sąvoka apibrėžta Sąjungos muitinės kodekso 5 straipsnio 3 dalyje kaip „konkretūs veiksmai, kuriuos muitinė atlieka siekdama užtikrinti, kad būtų laikomasi muitų teisės aktų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių prekių, vežamų tarp Sąjungos muitų teritorijos ir už šios teritorijos ribų esančių šalių ar teritorijų, įvežimo, išvežimo, vežimo tranzitu, gabenimo, saugojimo ir galutinio vartojimo, taip pat ne Sąjungos prekių ir prekių, kurioms taikoma galutinio vartojimo procedūra, laikymo Sąjungos muitų teritorijoje ir gabenimo joje tvarką“.

51. Be to, pati priemonė, kuri tikrinama taikant muitinės priežiūrą, turi būti nustatyta Sąjungos teisėje arba ją įgyvendinančioje valstybės narės teisėje. Tai yra tokie draudimai ir apribojimai, kurie nurodyti Sąjungos muitinės kodekso 134 straipsnio 1 dalies antrame sakinyje [45].

52. Vis dėlto nagrinėjamu atveju pareiškėja nesiremia jokia Sąjungos teisės ar valstybės narės įgyvendinimo teisės akto nuostata, pagal kurią Prancūzijai būtų suteikta teisė imtis ministerijų prašomų priemonių [46].

53. Taigi darytina išvada, kad nei Sąjungos muitinės kodeksu, nei Pagrindiniu importo reglamentu negalima remtis siekiant leisti Prancūzijos vyriausybei nustatyti vienašališką draudimą importuoti tam tikrus iš Vakarų Sacharos teritorijos kilusius produktus todėl, kad ant jų nėra teisingo kilmės šalies ženklinimo.

54. Taigi siūlau Teisingumo Teismui į 1 klausimą atsakyti neigiamai.

B. 4 klausimas

55. 4 klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar bylai reikšmingos Sąjungos maisto produktų ženklinimo taisyklės turėtų būti aiškinamos taip, kad *importo ir pardavimo vartotojui etapais* ant Vakarų Sacharoje užaugintų vaisių ir daržovių pakuotės kaip kilmės šalis turi būti nurodyta ne Marokas, o Vakarų Sacharos teritorija.

1. Dėl priimtinumo

56. Teisingumo Teismui pateiktose rašytinėse pastabose ir Prancūzijos vyriausybė, ir Komisija ginčija šio klausimo priimtinumą. Abi teigia, kad siekiant išspręsti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamą ginčą reikia tik patikrinti numanomo ministerijų sprendimo vienašališkai neuždrausti nagrinėjamų produktų importo iš Vakarų Sacharos teritorijos teisėtumą. Taigi siekiant išspręsti šį ginčą nebūtina atsakyti į klausimą, ar ant iš Vakarų Sacharos importuotų produktų reikėtų nurodyti, kad jie kilę iš šios teritorijos.

57. Mano nuomone, iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo prašymo priimti prejudicinį sprendimą nėra akivaizdu, kad Sąjungos maisto produktų ženklinimo taisyklių taikymo aptariamiems produktams išaiškinimas neturi jokio ryšio su pagrindinės bylos faktinėmis aplinkybėmis ar dalyku.

58. SESV 267 straipsnyje nustatyta Teisingumo Teismo ir valstybių narių teismų tiesioginio bendradarbiavimo procedūra [47]. Vykstant šiai procedūrai, grindžiamai aiškiu funkcijų atskyrimu, būtent nacionalinis teismas nustato Sąjungos teisės aspektus, kurių jam reikia jo nagrinėjamai

[45] T. y. „draudimai ir apribojimai, pagrįsti, *inter alia*, visuomenės dorovės, viešosios tvarkos arba visuomenės saugumo <...> reikalavimais“.

[46] Vis dėlto, net jei tokia teisė būtų, laikyčiausi nuomonės, kad pateisinimai, kuriais remiantis būtų galima imtis tokių priemonių, ir šių priemonių ribos yra tokios pačios, kaip aptartos šios išvados 40 ir paskesniuose punktuose, jeigu neiškraipomi Europos Sąjungos ir jos institucijų įgaliojimai (šiuo klausimu žr. generalinės advokatės J. Kokott išvados byloje *Komisija / Taryba*, C-13/07, EU:C:2009:190, 83 punktą).

[47] Šiuo klausimu žr. 1965 m. gruodžio 9 d. Sprendimą *Singer* (44/65, EU:C:1965:122, p. 971).

bylai išspręsti, nes tik šis teismas atsako už būsimą sprendimą [48]. Taigi nacionalinio teismo pateiktiems klausimams taikoma svarbos prezumpcija, o Teisingumo Teismas iš esmės privalo priimti sprendimą [49].

59. Teisingumo Teismas gali atsisakyti priimti sprendimą dėl nacionalinio teismo pateikto prejudicinio klausimo, tik jeigu gana akivaizdu, kad prašomas Sąjungos teisės nuostatos išaiškinimas visiškai nesusijęs su pagrindinėje byloje nagrinėjamo ginčo aplinkybėmis ar dalyku, jeigu problema hipotetinė arba Teisingumo Teismas neturi informacijos apie faktines ir teisines aplinkybes, būtinos tam, kad naudingai atsakytų į jam pateiktus klausimus [50].

60. Šiuo atveju, nors 1 klausimas susijęs tik su importo draudimu, nėra aišku, ar prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme prašoma priemonė turėjo apimti ir importo etapą, ir atitinkamų produktų pateikimą vartotojams Prancūzijos rinkoje. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo sprendime 4 klausimas taip pat užduotas taip, lyg būtų susijęs su abiem šiais etapais.

61. Nors laikausi nuomonės, kad šių dviejų etapų negalima suplakti į vieną (taip pat žr. šios išvados 44 punktą), akivaizdu, kad pareiškėjos prašymas, nesvarbu, ar jis pagrįstas, ar ne, taip pat susijęs su aptariamų produktų atitiktimi Sąjungos maisto produktų ženklinimo reikalavimams. Taigi ši aplinkybė atrodo naudinga prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo užduočiai nuspręsti dėl nagrinėjamo numanomo sprendimo teisėtumo. Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad pagal nacionalinę teisę jis turi teisę *ex officio* taikyti pareiškėjos prašomą priemonę, tačiau išsamiau neapibrėžia atvejų, kai šią priemonę galima įpareigoti taikyti. Atrodo, kad ir dėl šios priežasties prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad pareiškėjos atvejį būtina įvertinti iš esmės, o tai apima ir 4 klausime iškeltas problemas.

62. Vadinasi, 4 klausimas yra priimtinas.

2. Dėl esmės

63. 4 klausimas suformuluotas taip, kad juo siekiama išsiaiškinti, ar Sąjungos teisėje nustatyti neigiami ir teigiami įpareigojimai dėl tinkamo aptariamų produktų ženklinimo, kai jie kilę iš Vakarų Sacharos teritorijos. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar pagal Sąjungos maisto produktų ženklinimo reikalavimus *draudžiama* kilmės šalies etiketėje nurodyti (ir) Maroko Karalystę, ar pagal juos, atvirkščiai, *reikalaujama* kaip kilmės šalį nurodyti Vakarų Sacharos teritoriją.

64. Manau, kad pagal atitinkamas Sąjungos maisto produktų ženklinimo taisykles iš tikrųjų reikalaujama, kad ženklinant iš Vakarų Sacharos teritorijos kilusius produktus ši teritorija privalo būti nurodyta kaip kilmės šalis (teigiamas įpareigojimas) ir neturi būti pateikta kitų teritorinių nuorodų (neigiamas įpareigojimas). Taigi ant šių prekių negali būti jokios nuorodos į Maroko Karalystę.

48 Šiuo klausimu žr. 1981 m. gruodžio 16 d. Sprendimą *Foglia* (244/80, EU:C:1981:302, 15 punktas).

49 Šiuo klausimu žr. 1999 m. rugsėjo 7 d. Sprendimą *Beck ir Bergdorf* (C-355/97, EU:C:1999:391, 22 punktas).

50 Pavyzdžiui, žr. 2018 m. gruodžio 10 d. Sprendimą *Wightman ir kt.* (C-621/18, EU:C:2018:999, 27 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

65. Analizės, kuria remdamasi padarysiu tokią išvadą, struktūra yra tokia: visų pirma nustatysiu, kad pagal bendrąsias ir (arba) specialiąsias Sąjungos maisto produktų ženklinimo taisykles, taikomas nagrinėjamiems produktams, pirmiausia etiketėje reikalaujama nurodyti kilmės šalį (a). Tada patikslinsiu, kad Vakarų Sacharos teritorija gali būti laikoma kilmės šalimi, kaip tai suprantama pagal šias taisykles (b). Trečia, paaiškinsiu, kodėl Vakarų Sacharos nenurodymas kaip aptariamų produktų kilmės šalies gali suklaidinti Sąjungos vartotojus dėl jų pasirinkimo (c). Galiausiai išnagrinėsiu, ar Sąjungos teisės aktais maisto produktų ženklinimo srityje draudžiama papildoma nuoroda į Maroko Karalystę (d).

a) Sąjungos maisto produktų ženklinimą reglamentuojantys teisės aktai

1) Maisto produktams taikomos bendrosios taisyklės

66. Reglamentu dėl informacijos apie maistą teikimo vartotojams siekiama įgalinti vartotojus, suteikiant jiems „teisingą, neutralią ir objektyvią“ informaciją, kad rinkdamiesi jie „tur[ėtų] pakankamai informacijos“ apie jų vartojamus maisto produktus [51], ir užkirsti kelią veiksmams, kurie gali klaidinti vartotojus [52]. Tam jame reikalaujama „aiškiai, suprantamai ir įskaitomai ženklinti maisto produktus“ [53].

67. Dalis informacijos, kuri (paprastai) turi būti pateikta vartotojui, yra „kilmės šalis“ arba „kilmės vieta“ [54]. Tai reiškia vietą, iš kurios yra kilęs atitinkamas maisto produktas [55].

68. Šiuo reikalavimu išreiškiamas draudimo teikti klaidinančią informaciją apie maistą principas [56].

69. Taigi Reglamentas dėl informacijos apie maistą teikimo vartotojams skirtas būtent vartotojų apsaugai nuo informacijos nepateikimo arba neteisingos informacijos, kuri *gali* suklaidinti vartotoją dėl tikrosios produkto kilmės [57].

70. Prie pavojaus suklaidinti vartotoją elemento svarbos šioje išvadoje sugrįšiu vėliau (jos 102 ir paskesni punktai); vis dėlto pirmiausia reikia nustatyti, kokie konkretūs reikalavimai šioje byloje aptariamiems produktams kyla iš teisės aktų, kuriais reglamentuojamas vaisių ir daržovių ženklinimas.

51 Žr. 2022 m. sausio 13 d. Sprendimą *Tesco Stores ČR* (C-881/19, EU:C:2022:15, 44 ir 46 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).

52 Reglamento dėl informacijos apie maistą teikimo vartotojams 3 straipsnio 1 dalyje pripažįstamas platus spektras reikalavimų, kuriuos Sąjungos vartotojas taiko savo maisto produktams. Joje paaiškinta, kad „teikiant informaciją apie maistą siekiama užtikrinti aukšto lygio vartotojų sveikatos ir interesų apsaugą sudarant sąlygas galutiniams vartotojams rinktis turint pakankamai informacijos <…> visų pirma atsižvelgiant į sveikatos, ekonominius, aplinkos, socialinius ir etinius aspektus“. Taip pat žr. Reglamento dėl informacijos apie maistą teikimo vartotojams 4 konstatuojamąją dalį.

53 Reglamento dėl informacijos apie maistą teikimo vartotojams 9 konstatuojamoji dalis.

54 Reglamento dėl informacijos apie maistą teikimo vartotojams 9 straipsnio 1 dalies i punktas.

55 Šiuo aspektu žr. Reglamento dėl informacijos apie maistą teikimo vartotojams 2 straipsnio 2 dalies g punkte pateiktą apibrėžtį, kurioje kilmės vieta apibrėžiama kaip „vietovė, kuri nurodoma kaip maisto produkto kilmės vieta ir kuri nėra „kilmės šalis“, nustatyta pagal [1992 m. spalio 12 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2913/92, nustatančio Bendrijos muitinės kodeksą (OL L 302, 1992, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 2 sk., 4 t., p. 307)] 23–26 straipsnius“. Reglamento dėl informacijos apie maistą teikimo vartotojams 2 straipsnio 3 dalyje taip pat paaiškinama, kad „šiame reglamente maisto produkto kilmės šalis – maisto produkto kilmės šalis, kaip apibrėžta Reglamento EEB Nr. 2913/92 23–26 straipsniuose“. Taisyklės, kurios anksčiau buvo nustatytos Reglamento Nr. 2913/92 23–26 straipsniuose, dabar yra Sąjungos muitinės kodekso 59–63 straipsniuose.

56 Kaip numatyta Reglamento dėl informacijos apie maistą teikimo vartotojams 7 straipsnyje.

57 Šiuo klausimu žr. 2019 m. lapkričio 12 d. Sprendimą *Organisation juive européenne ir Vignoble Psagot* (C-363/18, EU:C:2019:954, 25 punktas; toliau – Sprendimas *Vignoble Psagot*).

2) Vaisiams ir daržovėms taikomi specialūs reikalavimai

71. Priimtais kaip taisyklės, kuriomis papildomas Reglamentas dėl informacijos apie maistą teikimo vartotojams [58], Žemės ūkio produktų reglamentu ir Bendruoju prekybos vaisiais ir daržovėmis reglamentu nustatyti prekybos vaisiais ir daržovėmis reikalavimai [59].

72. Tam, kad produktą būtų galima parduoti vartotojams Sąjungos rinkoje, turi būti laikomasi Žemės ūkio produktų reglamente nustatytų prekybos taisyklių [60]. Sąjungos teisės aktų leidėjas mano, kad šių standartų taikymas „yra naudingas gamintojams, prekybininkams ir vartotojams“ [61].

73. Viena iš Žemės ūkio produktų reglamente nustatytų prekybos taisyklių yra ta, kad turi būti nurodyta ūkininkavimo vieta ir (arba) kilmės šalis [62].

74. Šios nuorodos reikalaujama vaisiams ir daržovėms, kurios skirtos parduoti vartotojui šviežios [63].

75. Reikalavimas nurodyti vaisių ir daržovių kilmę taikomas visais prekybos etapais, įskaitant vaisių ir daržovių importą [64]. Prekiautojas vaisiais ir daržovėmis „pateikti pardavimui, siūlyti juos parduoti arba tiekti, ar kitu būdu jais prekiauti Sąjungoje gali tik laikydamasis šių standartų“ [65].

76. Žemės ūkio produktų reglamentas papildomai įgyvendintas Bendruoju prekybos vaisiais ir daržovėmis reglamentu [66], kuriame išsamiai išdėstyti bendrieji ir specialieji prekybos standartai, taikytini prekybai vaisiais ir daržovėmis [67].

77. Vynuoginiams pomidorams taikomi specialieji prekybos standartai [68]. Jie apima privalomą kilmės šalies ženklinimą [69]. Šioje etiketėje gali būti papildomai, bet neprivalomai, nurodytas „[pomidorų] auginimo rajonas arba nacionalinis, regioninis ar vietinis vietovės pavadinimas“ [70].

58 Reglamento dėl informacijos apie maistą teikimo vartotojams 1 straipsnio 4 dalyje paaiškinama, kad jis taikomas „nedarant poveikio konkretiems maisto produktams taikomose specifinėse Sąjungos nuostatose nustatytiems ženklinimo reikalavimams“.

59 Pagal Žemės ūkio produktų reglamento 1 straipsnio 1 dalį, išskyrus tam tikrus žuvininkystės ir akvakultūros produktus, šis reglamentas taikomas visiems Sutarčių I priede išvardytiems produktams. Jame savo ruožtu pateikiamas pasirinktų skyrių sąrašas, dabar virtęs Kombinuotąja nomenklatūra (1987 m. liepos 23 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2658/87 dėl tarifų ir statistinės nomenklatūros bei dėl Bendrojo muitų tarifo (OL L 256, 1987, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 2 sk., 2 t., p. 382)).

60 Žr. Žemės ūkio produktų reglamento 74 straipsnį.

61 Žemės ūkio produktų reglamento 64 konstatuojamoji dalis.

62 Žr. Žemės ūkio produktų reglamento 75 straipsnio 3 dalies j punktą ir 76 straipsnio 1 dalį.

63 Žr. Žemės ūkio produktų reglamento 75 straipsnio 1 dalies b punktą.

64 Žr. Žemės ūkio produktų reglamento 76 straipsnio 2 dalį.

65 Žr. Žemės ūkio produktų reglamento 76 straipsnio 3 dalį.

66 Žr. Bendrojo prekybos vaisiais ir daržovėmis reglamento 1 straipsnio 1 dalį.

67 Žr. Bendrojo prekybos vaisiais ir daržovėmis reglamento 1 straipsnio 1 dalį ir 3 straipsnio 1 dalį. Šio reglamento I priedo A dalyje išsamiai nustatyti bendrieji prekybos šiais produktais standartai.

68 Žr. Bendrojo prekybos vaisiais ir daržovėmis reglamento 3 straipsnio 2 dalies j punktą, kuriame nustatyta, kad „pomidorams“ taikomi šio reglamento I priedo B dalyje nustatyti specialieji prekybos standartai. Toliau I priedo B dalies 10 dalies I skirsnyje teigiama, kad pomidorų sąvoka apima ir „vynuoginius“ pomidorus.

69 Žr. Bendrojo prekybos vaisiais ir daržovėmis reglamento I priedo B dalies 10 dalies VI skirsnio C punktą. Šiuo tikslu išnašoje patikslinama, kad „nurodomas visas arba tradicinis pavadinimas“.

70 Ten pat.

78. *Charentais* melionams taikomi Bendrojo prekybos vaisiais ir daržovėmis reglamento bendrieji prekybos standartai [71]. Jiems taip pat reikalaujama privalomo kilmės šalies ženklinimo [72]. Vis dėlto, priešingai nei vynuoginių pomidorų atveju, šiame reglamente nenurodytas išsamesnės informacijos apie kilmę pridėjimas.

79. Šiems reikalavimams nustatytos atitikties patikros, kurios taikomos visais prekybos etapais [73].

80. Kaip per teismo posėdį paaiškino Komisija, nustačius neatitiktį draudžiama be kompetentingos kontrolės institucijos leidimo perkelti reikalavimų neatitinkančius produktus į kitą vietą. Tada reikia užtikrinti, kad šie produktai atitiktų Bendrojo prekybos vaisiais ir daržovėmis reglamento reikalavimus. Jei tai neįmanoma, kompetentingos institucijos gali reikalauti, kad produktai būtų panaudoti gyvūnams šerti, pramoniniam perdirbimui ar kitoms ne maisto reikmėms ar net sunaikinami [74].

81. Tai reiškia, kad aptariamiems produktams taikomi bendrieji ir specialieji prekybos standartai įpareigoja ženklinant šiuos produktus nurodyti jų kilmės šalį.

b) Vakarų Sachara kaip šioje teritorijoje užaugintų vaisių ir daržovių kilmės šalis

82. Iš minėto paaiškinimo dėl bendrųjų ir specialiųjų taisyklių, taikomų Sąjungos maisto produktų ženklinimui, aišku, jog Sąjungos teisės aktų leidėjas reikalauja, kad ant aptariamų produktų būtų nurodyta jų kilmės šalis.

83. Taigi šioje byloje natūraliai kyla klausimas, ar pagal tas taisykles priklausoma Vakarų Sacharos teritorija yra kilmės šalis.

84. Šiuo klausimu pažymėtina, kad, kaip ir Reglamente dėl informacijos apie maistą teikimo vartotojams bei Žemės ūkio produktų reglamente, Bendrajame prekybos vaisiais ir daržovėmis reglamente „kilmės šalies“ sąvoka neapibrėžta [75].

85. Atsižvelgiant į tai, Sąjungos muitinės kodekse, kuriame įtvirtintos specialiosios nelengvatinės prekių kilmės nustatymo taisyklės, jo taisyklių taikymas šiuo aspektu aiškiai išplečiamas kitoms su prekių kilme susijusioms Sąjungos priemonėms [76].

71 Žr. Bendrojo prekybos vaisiais ir daržovėmis reglamento 3 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, kurioje paaiškinta, kad „vaisiams ir daržovėms, kuriems netaikomas specialusis prekybos standartas, taikomas bendrasis prekybos standartas“. Šioje nuostatoje nurodytas bendrasis prekybos standartas nustatytas to paties reglamento I priedo A dalyje.

72 Žr. Bendrojo prekybos vaisiais ir daržovėmis reglamento I priedo A dalies 4 dalį. Ir vėl išnašoje patikslinta, kad „nurodomas visas arba tradicinis pavadinimas“.

73 Šiuo klausimu žr. Bendrojo prekybos vaisiais ir daržovėmis reglamento 8 ir 11 straipsnius. To paties reglamento 11 straipsnio 3 dalyje taip pat nustatyta, kad „jei atlikus patikras nustatoma didelių pažeidimų, valstybės narės padidina prekiautojų, produktų, kilmės ar kitų parametrų patikrų dažnumą“. Atitikties reikalavimams patikros būtinos, be kita ko, dėl to, kad atitinkama „kilmės šalis“ turi būti pažymėta „įskaitomai“ ir „nenutrinamai“ ir informacija turi būti matoma išorinėje pakuotės pusėje, atspausdinta tiesiai ant pakuotės arba etiketėje, kuri yra pakuotės sudėtinė dalis arba pritvirtinta prie pakuotės.

74 Žr. Bendrojo prekybos vaisiais ir daržovėmis reglamento 17 straipsnio 3 dalį.

75 Dėl Reglamento dėl informacijos apie maistą teikimo vartotojams ir Žemės ūkio produktų reglamento Teisingumo Teismas jau yra pripažinęs tokios apibrėžties nebuvimą 2019 m. rugsėjo 4 d. Sprendime *Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs Frankfurt am Main* (C-686/17, EU:C:2019:659, 46 punktas).

76 Žr. Sąjungos muitinės kodekso 59 straipsnio c punktą, kuriame nustatyta, kad straipsniuose, susijusiuose su prekių įsigijimu ir kilmės įrodymu (60 ir 61 straipsniai), „nustatomos nelengvatinės prekių kilmės nustatymo taisyklės, naudojamos taikant kitas su prekių kilme susijusias Sąjungos priemones“.

86. Kaip Teisingumo Teismas yra paaiškinęs dėl Žemės ūkio produktų reglamento, tai apima prekybai taikomą kilmės šalies reikalavimą [77].

87. Manau, kad tas pats taikoma Reglamentui dėl informacijos apie maistą teikimo vartotojams ir Bendrajam prekybos vaisiais ir daržovėmis reglamentui. Juk to reikia siekiant vienodai, veiksmingai ir nuosekliai aiškinti kilmės šalies nurodymo reikalavimą ženklinimo srityje [78].

88. Darytina išvada, kad kilmės šalies ženklinimas įvairiuose šioje byloje taikytinuose Sąjungos reglamentuose, susijusiuose su maisto produktais, turi būti aiškinamas atsižvelgiant į atitinkamas Sąjungos muitinės kodekso taisykles ir nurodymus.

89. Pagal Sąjungos muitinės kodekso 60 straipsnį tik vienoje „šalyje“ ar „teritorijoje“ gautos prekės laikomos tos šalies ar teritorijos kilmės prekėmis.

90. „Šalyje“ arba „teritorijoje“ užauginti augaliniai produktai laikomi gautais tik joje [79]. Jie atitinkamai laikomi kilusiais iš tos teritorijos [80].

91. Sprendime *Vignoble Psagot* Teisingumo Teismas sąvoką „teritorija“ išaiškino kaip žyminčią bet kurį subjektą, nepriklausantį „šalies“ arba „valstybės“ kategorijai [81], t. y. „geografinę erdvę, priklausančią valstybės jurisdikcijai ir patenkančią į jos tarptautinės atsakomybės sritį, tačiau tarptautinės teisės aspektu turinčią savo statusą, kuris yra atskiras nuo tos valstybės statuso“ [82].

92. Sprendime *Taryba / Front Polisario* ir Sprendime *Western Sahara Campaign UK* Teisingumo Teismas pripažino, kad pagal viešąją tarptautinę teisę Vakarų Sacharos teritorija yra kitokia teritorija, atskira nuo Maroko Karalystės teritorijos [83].

93. Taigi Sąjungos muitinės kodekso 60 straipsnio taikymo tikslais Vakarų Sacharos teritorija turi būti laikoma atskira muitų teritorija.

77 Žr. 2019 m. rugsėjo 4 d. Sprendimą *Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs Frankfurt am Main* (C-686/17, EU:C:2019:659, 46 punktas).

78 Pagal analogiją žr. 2019 m. rugsėjo 4 d. Sprendimą *Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs Frankfurt am Main* (C-686/17, EU:C:2019:659, 50 punktas), kuriame nurodyta, jog „tam, kad atitinkamos teisės nuostatos būtų veiksmingos, ir siekiant nuoseklumo, privaloma kilmės šalies nuoroda turi būti pagrįsta tomis pačiomis apibrėžtimis tiek muitų teisės, tiek žemės ūkio ar vartotojų apsaugos srityse“.

79 Žr. 2015 m. liepos 28 d. Komisijos deleguotojo reglamento (ES) 2015/2446, kuriuo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 952/2013 papildomas išsamiomis taisyklėmis, kuriomis patikslinamos kai kurios Sąjungos muitinės kodekso nuostatos (OL L 343, 2015, p. 1), 31 straipsnio b punktą.

80 Nagrinėjamu atveju neginčijama, kad aptariami produktai buvo surinkti Vakarų Sacharos teritorijoje.

81 Sprendimo *Vignoble Psagot* 30 punktas. Tame pačiame sprendime Teisingumo Teismas sąvoką „šalis“ aiškino kaip sąvokos „valstybė“, nusakančios „suverenų subjektą, sienų ribojamoje savo geografinėje erdvėje įgyvendinantį visus pagal tarptautinę teisę pripažįstamus įgaliojimus“, sinonimą (žr. 28 ir 29 punktus).

82 Žr. Sprendimo *Vignoble Psagot* 31 punktą. Kaip teigia pareiškėja, būtent tuo remdamasis Teisingumo Teismas Sprendime *Vignoble Psagot* išplėtė tinkamo kilmės ženklinimo reikalavimo taikymą „Izraelio valstybės okupuotoje teritorijoje“, t. y. Vakarų Krante, įskaitant Rytų Jeruzalę, ir Golano aukštumose.

83 Sprendimo *Taryba / Front Polisario* 107 punktas ir Sprendimo *Western Sahara Campaign UK* 64 ir 69 punktai.

94. Kaip Komisija paaiškino per teismo posėdį, šis statusas jau pripažintas Europos Sąjungos teisės aktuose dėl užsienio prekybos statistikos, suteikiant Vakarų Sacharos teritorijai jai skirtą kilmės kodą [84]. Būtent šį ES muitų tarifo (TARIC) [85] kodą savo muitinės deklaracijoje turi nurodyti iš Vakarų Sacharos teritorijos kilusių produktų importuotojai ir jam pagrįsti jie turi pateikti kilmės deklaraciją.

95. Darytina išvada, kad Sąjungos teisės aktuose dėl maisto produktų ženklinimo vartojama kilmės šalies sąvoka taip pat apima Vakarų Sacharos teritoriją.

96. Kadangi šioje byloje aptariami produktai buvo gauti tik Vakarų Sacharos teritorijoje, jie turi būti atitinkamai paženklinti.

97. Šiai išvadai neturi poveikio tai, kad praktiškai trečiąją valstybę, šiuo atveju Maroko Karalystę Europos Sąjunga laiko prisiėmusia (faktinę) atsakomybę už Vakarų Sacharos teritorijos (ar bent jos kontroliuojamų dalių) administravimą. Taigi importo į Europos Sąjungą tikslais būtent Maroko valdžios institucijos tikrina ir patvirtina produktų, kurių kilmės vieta, kaip teigiama, yra Vakarų Sacharos teritorijoje, kilmę.

98. Kaip paaiškino ir Taryba, ir Komisija, tokia sistema buvo sukurta todėl, kad priklausoma Vakarų Sacharos teritorija pati neturi (pripažintų) muitinės institucijų, kurios galėtų kontroliuoti šioje teritorijoje pagamintų arba užaugintų produktų kilmės statusą [86].

99. Kaip paaiškinu šiandien bylose *Komisija ir Taryba / Front Polisario* teikiamose savo išvadose, susitarimas su priklausoma teritorija atitinka tiek esamą tarptautinės teisės būklę, tiek praktinę realybę, tačiau nesprendžiamas (politinis) valstybės pripažinimo klausimas [87]. Vis dėlto jis nekeičia išvados, kad Vakarų Sachara yra atskira teritorija muitų tikslais.

100. Taigi darytina išvada, kad pagal maisto srityje taikomus Sąjungos teisės aktus Vakarų Sacharos teritorijoje išauginti aptariami produktai turi būti ženklinami kaip kilę iš šios teritorijos.

84 Žr. 2020 m. spalio 12 d. Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2020/1470 dėl šalių ir teritorijų nomenklatūros, taikomos Europos tarptautinės prekybos prekėmis statistikai, ir kitos verslo statistikos geografinio suskirstymo (OL L 334, 2020, p. 2) I priedą.

85 1987 m. liepos 23 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2658/87 dėl tarifų ir statistinės nomenklatūros bei dėl Bendrojo muitų tarifo (OL L 256, 1987, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 2 sk., 2 t., p. 382).

86 Dėl šios priežasties Taryba ir Komisija taip pat teigia, kad jos praktiškai negali sudaryti atskiro prekybos susitarimo su Vakarų Sacharos teritorija. Plg. su EB ir PIO asociacijos susitarimu (patvirtintas 1997 m. birželio 2 d. Tarybos sprendimu 97/430/EB, susijusiu su Europos ir Vidužemio jūros šalių laikinojo asociacijos susitarimo dėl prekybos ir bendradarbiavimo tarp Europos bendrijos ir Palestinos išsivadavimo organizacijos (PIO), veikiančios Vakarų kranto ir Gazos [ruožo] palestiniečių vadovybės naudai, sudarymu (OL L 187, 1997, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk.,26 t., p. 122), kuriame, remiantis prie šio susitarimo pridėto protokolo 16 straipsnio 4 dalimi, numatyta, kad Vakarų Kranto ir Gazos ruožo muitinės išduoda judėjimo sertifikatą EUR.1, jeigu eksportui į Europos Sąjungą skirtus produktus galima laikyti kilusiais iš Vakarų Kranto ir Gazos ruožo ir jeigu jie atitinka kitus eksporto reikalavimus. Taip pat žr. 2010 m. vasario 25 d. Sprendimą *Brita* (C-386/08, EU:C:2010:91, 50–52 punktai) (jame paaiškinta, kad Vakarų Kranto ir Gazos ruožo muitinės turi kompetenciją dėl Vakarų Kranto ir Gazos ruožo kilmės produktų, ir Izraelio muitinės dėl jų neturi kompetencijos).

87 Taip pat pagal analogiją žr. įrodymą, kad valstybės pripažinimas gali būti atsietas nuo kilmės sertifikavimo, Europos Sąjungos bei Europos atominės energijos bendrijos ir Kosovo* stabilizacijos ir asociacijos susitarimo (OL L 71, 2016, p. 3) 46 straipsnį ir III protokolą, kuriuose numatytos iš šios teritorijos kilusių produktų kilmės nustatymo taisyklės. Žvaigždutė prie pavadinimo nurodo tokį pareiškimą šio susitarimo išnašoje: „Šis pavadinimas nekeičia pozicijų dėl statuso ir atitinka JT ST rezoliuciją 1244/1999 bei Tarptautinio Teisingumo Teismo nuomonę dėl Kosovo nepriklausomybės deklaracijos“.

c) Nepateikus nuorodos į Vakarų Sacharos teritoriją vartotojas būtų klaidinamas

101. Nustačius, kad pagal Sąjungos maisto produktų ženklinimo taisykles, taikomas vaisiams ir daržovėms, įpareigojama ant aptariamų produktų nurodyti jų kilmės šalį, ir patvirtinus, kad kilmės šalies sąvoka apima ir priklausomą Vakarų Sacharos teritoriją, galima daryti išvadą, kad ant šių produktų kaip jų kilmės šalis turi būti nurodyta Vakarų Sachara. Taigi papildomas klausimas, į kurį reikia atsakyti, yra tas, ar nuorodos į šią teritoriją nepateikimas gali suklaidinti Sąjungos vartotoją.

102. Kaip pažymėjau šios išvados 69 punkte, informacijos apie Sąjungos maisto produktus, susijusios su kilmės šalies ženklinimu, tikslas yra apsaugoti vartotoją, kad jis nebūtų (negalėtų būti) „klaidinamas“ dėl tikrosios produkto kilmės [88].

103. Nors produkto kilmės šalies ženklinimas nėra pagrindinis vartotojo elgesį skatinantis veiksnys [89], jis turi įtakos jo sprendimams pirkti [90].

104. Nėra dviejų vienodų vartotojų. Vieniems iš jų gali labai rūpėti produktų kilmė. Kiti gali nė nepažvelgti į pirkinio kilmę.

105. Kaip Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, vertinant galimybę suklaidinti vartotoją atsižvelgiama į paprastą vartotoją, t. y. į vartotoją, kuris yra „pakankamai informuot[as] apie maisto produkto kilmę ir su ja susijusią kokybę ir protingai pastab[u]s bei nuovok[u]s šiuo klausimu“ [91].

106. Reglamento dėl informacijos apie maistą teikimo vartotojams 3 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad vartotojų informavimas apie maistą, įskaitant informaciją apie produkto kilmę, turėtų leisti jiems „rinktis turint pakankamai informacijos“, o šiam pasirinkimui įtakos turi, be kita ko, etiniai aspektai [92].

107. Gali atrodyti, kad pakankamai informuotas ir nuovokus vartotojas galėtų manyti, jog svarbu žinoti, kad produktas kilęs iš Vakarų Sacharos. Vis dėlto klausimas, kaip informacija, kad produktas yra kilęs iš Vakarų Sacharos, gali paveikti vartotojo sprendimą pirkti, yra subjektyvus tik šiam vartotojui [93].

88 Šiuo klausimu žr. Sprendimo *Vignoble Psagot* 25 punktą.

89 2015 m. Europos Komisijos ataskaitoje pažymėta, kad „tarp aspektų, darančių poveikį vartotojo elgesiui, kilmės ženklinimas mažiau svarbus negu tokie veiksniai, kaip kaina, skonis, terminas, iki kurio tinka vartoti produktą, arba minimalus tinkamumo vartoti terminas, patogumas ir (arba) išvaizda“. Žr. Komisijos ataskaitą Europos Parlamentui ir Tarybai dėl neperdirbtų maisto produktų, produktų, sudarytų iš vienos sudedamosios dalies, taip pat dėl sudedamųjų dalių, sudarančių daugiau nei 50 % maisto produkto, privalomo kilmės šalies arba kilmės vietos nurodymo (COM(2015) 204 *final*); toliau – 2015 m. Europos Komisijos ataskaita.

90 Remiantis 2012 m. Europos Komisijos surengta specialiąja Eurobarometro apklausa Nr. 389 dėl europiečių požiūrio į maisto saugumą, maisto kokybę ir kaimo vietoves (skelbiama adresu https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/1054), „didelė dauguma (71 %) teigia, kad prekių kilmė yra svarbi“ (p. 4), ir kilmė nurodoma kaip vienas iš trijų veiksnių, į kuriuos dauguma Sąjungos piliečių atsižvelgia pirkdami maistą (p. 16).

91 Šiuo klausimu žr. 2009 m. rugsėjo 10 d. Sprendimą *Severi* (C-446/07, EU:C:2009:530, 61 punktas).

92 Šis pasirinkimas taip pat galėtų būti sprendimas „balsuoti prekių vežimėliu“ (angl. *voting with a trolley*), perkant arba atsisakant pirkti produktus iš tų pasaulio dalių, dėl kurių vartotojui kyla politinių, aplinkosauginių, kultūrinių ar kitų klausimų. Posakis „voting with a trolley“ pasiskolintas iš *The Economist* straipsnio, siekiant paaiškinti tokią praktiką, kai vartotojai savo politines pažiūras išreiškia sprendimais pirkti. Žr. „Voting with your trolley: Can you really change the world just by buying certain foods?“, *The Economist*, Special report, 2006 m. gruodžio 7 d.

93 Šiuo klausimu žr. generalinio advokato G. Hogan išvadą byloje *Organisation juive européenne ir Vignoble Psagot* (C-363/18, EU:C:2019:494, 47–49 punktai).

108. Toks sprendimas nebūtinai susijęs su neutralia Europos Sąjungos pozicija dėl būsimo Vakarų Sacharos teritorijos statuso pertvarkymo.

109. Be to, nesant informacijos apie tai, kad produkto kilmės šalis yra Vakarų Sachara, pakankamai informuotas ir nuovokus vartotojas galėtų būti suklaidintas dėl produkto, kurį jis nusprendžia pirkti, tikrosios kilmės.

110. Kaip suderinamos šios teisinės ir politinės pozicijos?

111. Akivaizdu, kad nagrinėdamas klausimą, ar yra pavojus, jog vartotojas gali būti suklaidintas netikslios informacijos apie kilmės šalį, nacionalinis teismas, kuris priima sprendimą šiuo klausimu, neturi ir iš tikrųjų net negalėtų atsižvelgti į galimus skirtingus etinius vartotojų pageidavimus.

112. Mano nuomone, kriterijus, kurį norėjo nustatyti Sąjungos teisės aktų leidėjas, yra daug objektyvesnis.

113. Klausimas, kurį turi kelti teismas, yra paprastas: ar esama pavojaus, kad dėl produkto, pažymėto kilmės šalies etikete, kurioje nurodyta teritorija X, nors iš tikrųjų šis produktas kilęs iš teritorijos Y, gali būti priimtas neteisinga informacija pagrįstas sprendimas pirkti? [94]

114. Atsakymas yra teigiamas: etiketė, kurioje nurodyta, kad maisto produktas kilęs iš kitos vietos nei tikroji jo kilmės vieta, gali suklaidinti vartotoją dėl objektyviai teisingos šio produkto kilmės (laikomos tokia pagal Sąjungos teisę) [95].

115. Taigi nagrinėjamu atveju etiketė, kurioje nurodyta, kad produktas yra Maroko kilmės, nors šis produktas kilęs iš Vakarų Sacharos teritorijos, vartotojui yra klaidinanti.

116. Tokia etiketė neatitiktų bendro reikalavimo padėti vartotojui pasirinkti „turint pakankamai informacijos“ apie pirkinį, kuri gali būti susijusi su etinio pobūdžio aspektais, ir tinkamai neatspindėtų Europos Sąjungos esamos politinės pozicijos.

117. Atsižvelgdamas į tai, siūlau Teisingumo Teismui į 4 klausimo dalį, susijusią su pozityvia pareiga dėl ženklinimo, atsakyti taip: pagal Reglamentą dėl informacijos apie maistą teikimo vartotojams, Žemės ūkio produktų reglamentą ir Bendrąjį prekybos vaisiais ir daržovėmis reglamentą reikalaujama, kad aptariami produktai būtų paženklinti kilmės šalies etikete, parodančia, kad jie kilę iš Vakarų Sacharos teritorijos.

d) Ar galima nuoroda į Maroko Karalystę?

118. Ar pirma pateikta išvada palieka kokios nors erdvės papildomai nuorodai į Maroko Karalystę?

[94] Vertinimas, kurį turi atlikti teismas, yra toks pats, kai klaidinga informacija susijusi su apytikriu atitinkamų vaisių ar daržovių svoriu ar tinkamumo vartoti terminu, kaip ir tuo atveju, kai ji susijusi su jų kilmės vietos nurodymu.

[95] Šiuo klausimu žr. Sprendimo *Vignoble Psagot* 51 punktą.

119. Byloje *Vignoble Psagot*, kuria rėmiausi šioje išvadoje, Teisingumo Teismo buvo prašoma paaiškinti, ar teisingą kilmės teritorijos nurodymą (nagrinėjamu atveju Golano aukštumos arba Vakarų Krantas) galima laikyti savaime nepakankamu, kad vartotojui būtų pateikta teisinga informacija apie iš šios teritorijos kilusių produktų kilmės šalį.

120. Taigi gali kilti klausimas, ar „Maroko Karalystės“ įtraukimas į produktų, kilusių iš Vakarų Sacharos teritorijos, kilmės šalies etiketę taip pat suteiktų Sąjungos vartotojui objektyviai teisingą informaciją.

121. Atsižvelgdamas į specifinę padėtį geografinėje zonoje, dėl kurios priimtas Sprendimas *Vignoble Psagot*, kur kai kurios Sirijos Arabų Respublikos (Golano aukštumos) arba Palestinos teritorijos (Vakarų Krantas, įskaitant Rytų Jeruzalę) dalys, iš kurių buvo kilę toje byloje aptarti produktai, buvo okupuotos „Izraelio nausėdijų“, Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad papildomos informacijos apie vietą nepateikimas gali suklaidinti vartotoją [96].

122. Vadinasi, nenurodant tikrosios kilmės vietos, vartotojai galėtų būti skatinami manyti (klaidinami), kad produktas Vakarų Kranto atveju (įskaitant Rytų Jeruzalę) yra kilęs iš Palestinos gamintojo, arba Golano aukštumų atveju – iš Sirijos gamintojo [97].

123. Paprastos nuorodos į „Izraelio nausėdiją“ nepakaktų, kad būtų išvengta tokio pobūdžio klaidinimo [98].

124. Šios bylos teisinės ir faktinės aplinkybės, taip pat Teisingumo Teismui iškeltas klausimas skiriasi.

125. Vakarų Sacharos teritorija yra atskira teritorija siekiant nurodyti kilmę muitų ir ženklinimo tikslais.

126. Tiesa, šiuo metu tik Maroko valdžios institucijos gali ir yra pripažintos Europos Sąjungos kaip turinčios įgaliojimus tikrinti produkto, kaip kilusio iš Vakarų Sacharos teritorijos, kilmę (žr. šios išvados 97 ir 98 punktus).

127. Vis dėlto tai nereiškia, kad iš Vakarų Sacharos kilusio produkto kilmė pasikeičia, kai atliekamas tokio pobūdžio sertifikavimas.

128. Byloje *Vignoble Psagot* Teisingumo Teismo buvo klausiama ne to, ar galima nurodyti *dvi šalis ar teritorijas*, o ar *išsamesnę „kilmės vietos“ nuorodą* galima pridėti prie informacijos apie kilmės šalį ar teritoriją, nepaisant to, kad sąvokos „kilmės šalis“ ir „kilmės vieta“ Reglamente dėl informacijos apie maistą teikimo vartotojams sujungtos jungtuku „arba“.

129. Atsižvelgęs į tai, kad tarptautinė bendruomenė ir Europos Sąjunga prieštaravo Izraelio nausėdijoms šiose teritorijose, Teisingumo Teismas nusprendė, kad nepateikus informacijos apie prekių, kilusių iš šių nausėdijų, tikrąją kilmę vartotojai netektų galimybės priimti informacija pagrįstą sprendimą pirkti [99].

96 Žr. Sprendimo *Vignoble Psagot* 51 punktą.

97 Žr. Sprendimo *Vignoble Psagot* 49 punktą.

98 Žr. Sprendimo *Vignoble Psagot* 50 punktą.

99 Šiuo klausimu žr. Sprendimo *Vignoble Psagot* 48–51 punktus.

130. Vis dėlto nagrinėjamu atveju nuorodos „Maroko Karalystė“ pridėjimas prie informacijos apie aptariamų produktų kilmės šalį labiau nepaaiškintų jų kilmės vietos.

131. Pirma, tokia informacija nėra objektyviai teisinga.

132. Antra, gerai informuotas ir nuovokus vartotojas galėtų suprasti būtiną informaciją apie aptariamų produktų kilmę tik tuo atveju, jeigu kaip kilmės šalis būtų nurodyta vien Vakarų Sachara.

133. Vadinasi, kad ir kokia būtų subjektyvi vartotojo pozicija dėl Maroko Karalystės buvimo Vakarų Sacharos teritorijoje, nuorodos „Maroko Karalystė“ pridėjimas ženklinant produktus, kurie nėra kilę iš šios teritorijos, gali suklaidinti vartotoją būtent dėl to, kad ji „neatspindi visos tiesos“ [100].

134. Galiausiai, kaip per teismo posėdį paaiškino Komisija, kilmės šalies sąvokai, kaip ji suprantama pagal bendruosius ir specialiuosius prekybos standartus, taikomus aptariamiems produktams [101], reikalaujama *vieno* kilmės šalies pavadinimo [102].

135. Pirma, manau, kad tai lemia sąvokos „šalis“ vartojimas vienaskaita Bendrojo reglamento dėl prekybos vaisiais ir daržovėmis tekste ir konstatuojamosiose dalyse [103].

136. Antra, toks požiūris grindžiamas bendra „kilmės“ nustatymo logika pagal Sąjungos muitinės kodekso 60 straipsnį. Pagal šią nuostatą „tik vienoje šalyje ar teritorijoje gautos prekės“ [104] gali būti kilusios tik iš vienos šalies ar teritorijos [105].

137. Atsižvelgiant į tai, tie patys nuoseklaus aiškinimo motyvai, kuriais remiantis Sąjungos maisto produktų ženklinimą reglamentuojančiuose teisės aktuose vartojamos sąvokos „kilmė“ aiškinimas turi derėti su muitams ir išorės prekybos statistikai taikomose taisyklėse vartojamos tos pačios sąvokos aiškinimu, taip pat turėtų būti pagrindas pateikti panašų aiškinimą dėl kilmės *vienaskaitiškumo* ženklinimo srityje.

138. Laikantis šių taisyklių, iš Vakarų Sacharos teritorijos kilę produktai turėtų būti ženklinami būtent kaip iš ten kilę produktai, nenurodant jokios kitos kilmės.

139. Šiuos argumentus patvirtina Komisijos per teismo posėdį išreikšta pozicija, nes ji pritarė, jog šių taisyklių taikymas leidžia daryti išvadą, kad klaidinga ženklinti nagrinėjamus produktus kaip kilusius iš Maroko Karalystės.

100 Kaip generalinis advokatas J. Mischo nurodė savo išvadoje byloje *Gut Springenheide ir Tusky* (C-210/96, EU:C:1998:102, 78 punktas), kurioje jis taip pat atskyrė „objektyviai teisingą informaciją; objektyviai neteisingą informaciją [ir] informaciją, kuri yra objektyviai teisinga, bet galėtų suklaidinti vartotoją, nes ji neatspindi visos tiesos“.

101 Kaip aptarta šios išvados 66–81 punktuose.

102 Išsamumo sumetimais reikėtų pridurti, kad ši taisyklė taip pat taikoma, kai mišinyje esantys vaisiai ir daržovės kilę iš daugiau nei vienos trečiosios šalies ir tokiu atveju pateikiama bendra kilmės nuoroda (pavyzdžiui „ne ES vaisių ir daržovių mišinys“; žr. Bendrojo prekybos vaisiais ir daržovėmis reglamento 7 straipsnio 3 dalį) arba greta atitinkamo vaisiaus ar daržovės pavadinimo turi būti nurodyta kiekviena atskira „kilmės šalis“ (pavyzdžiui, dėl skirtingos kilmės pomidorų mišinio žr. to paties reglamento I priedo A dalies 4 punktą ir I priedo B dalies 10 punkto, VI dalies C punktą).

103 Žr., pavyzdžiui, Bendrojo prekybos vaisiais ir daržovėmis reglamento 4 ir 49 konstatuojamąsias dalis, 5 straipsnio 4 dalį ir 6 straipsnio 1 dalį. Taip pat žr. šio reglamento I priedo A dalies 4 dalį ir I priedo B dalies 10 dalies VI skirsnio C punktą, kuriuose kilmės „šalis“ taip pat vartojama vienaskaita.

104 Sąjungos muitinės kodekso 60 straipsnio 1 dalis.

105 T. y. išskyrus atvejus, kai mišinyje esančių vaisių ir daržovių kilmės šalis yra daugiau nei viena trečioji šalis. Žr. Bendrojo prekybos vaisiais ir daržovėmis reglamento 7 straipsnio 3 dalį.

140. Vis dėlto, kaip paaiškino ir Komisija, vykstant šios teritorijos apsisprendimo procesui nereikėtų atmesti jokio rezultato tikimybės, nes Europos Sąjunga yra išreiškusi neutralią poziciją dėl Vakarų Sacharos teritorijos ateities [106].

141. Taigi jeigu ženklinant iš Vakarų Sacharos teritorijos kilusį produktą greta nuorodos į „Vakarų Sacharą“ būtų nurodyta ir „Maroko Karalystė“, tai prieštarautų Europos Sąjungos išreikštai pozicijai dėl Vakarų Sacharos teritorijos, būtų pažeistas reikalavimas pateikti „teisingą, neutralią ir objektyvią“ [107] informaciją apie aptariamų produktų kilmės šalį ir Sąjungos teisės aktų leidėjo sprendimas reikalauti ženklinant nurodyti tik vieną kilmę.

142. Darytina išvada, kad aptariamų produktų kilmės šalies etiketėje neturi būti jokios kitos teritorijos pavadinimo nei Vakarų Sachara.

IV. Išvada

143. Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Conseil d'État* (Valstybės Taryba, Prancūzija) pateiktus prejudicinius klausimus:

1. SESV 207 straipsnis ir 2013 m. spalio 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 952/2013, kuriuo nustatomas Sąjungos muitinės kodeksas, 134 straipsnio 1 dalis

   turi būti aiškinami taip, kad pagal šias nuostatas valstybei narei savaime neleidžiama vienašališkai nustatyti nacionalinės priemonės, draudžiančios į jos teritoriją importuoti vaisius ir daržoves iš trečiosios šalies dėl to, kad ant jų nėra teisingos „kilmės šalies“ etiketės.

2. 2011 m. birželio 7 d. Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 543/2011, kuriuo nustatomos išsamios Tarybos reglamento (EB) Nr. 1234/2007 taikymo vaisių bei daržovių ir perdirbtų vaisių bei daržovių sektoriuose taisyklės, 5 straipsnio 1 dalis ir 6 straipsnio 1 dalis, 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1169/2011 dėl informacijos apie maistą teikimo vartotojams, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 1924/2006 ir (EB) Nr. 1925/2006 bei kuriuo panaikinami Komisijos direktyva 87/250/EEB, Tarybos direktyva 90/496/EEB, Komisijos direktyva 1999/10/EB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/13/EB, Komisijos direktyvos 2002/67/EB ir 2008/5/EB bei Komisijos reglamentas (EB) Nr. 608/2004, 9 ir 26 straipsniai ir 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1308/2013, kuriuo nustatomas bendras žemės ūkio produktų rinkų organizavimas ir panaikinami Tarybos reglamentai (EEB) Nr. 922/72, (EEB) Nr. 234/79, (EB) Nr. 1037/2001 ir (EB) Nr. 1234/2007, 76 straipsnis, siejami su Reglamento Nr. 952/2013 60 straipsniu ir 2020 m. spalio 12 d. Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2020/1470 dėl šalių ir teritorijų nomenklatūros, taikomos Europos tarptautinės prekybos prekėmis statistikai, ir kitos verslo statistikos geografinio suskirstymo I priedu,

[106] Atrodo, kad dabartinė Europos Sąjungos pozicija yra tokia, kad politiniu procesu Vakarų Sacharos klausimu turėtų būti siekiama „teisingo, realistiško, pragmatiško, ilgalaikio ir abipusiai priimtino politinio sprendimo <...> pagrįsto „kompromisu“, kaip nurodyta Europos Sąjungos ir Maroko bendros deklaracijos rengiantis keturioliktajam Asociacijos tarybos posėdžiui (2019 m. birželio 27 d.) 13 punkte; ją galima rasti adresu https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2019/06/27/joint-declaration-by-the-european-union-and-the-kingdom-of-morocco-for-the-fourteenth-meeting-of-the-association-council/

[107] Žr. 2022 m. sausio 13 d. Sprendimą *Tesco Stores ČR* (C-881/19, EU:C:2022:15, 44 ir 46 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).

turi būti aiškinami taip: pagal juos reikalaujama, kad ant Vakarų Sacharos kilmės vynuoginių pomidorų ir *Charentais* melionų pakuotės turi būti „kilmės šalies“ etiketė, atspindinti jų kilmę šioje teritorijoje.

Pagal dabartinę Europos Sąjungos teisę ir politiką tokio pobūdžio etiketėje neturi būti nuorodos į Maroko Karalystę.